

doslej še ni bila predložena iz nova. — Nekatere izpremembe v poverjeništvu se vzprejmo na znanje. — Več društev in posamičnikov je prejelo založne knjige. — Russelova knjigarna v Münstru si je izprosila za svoj katalog več pojasnil o društvenih knjigah; nje prošnji se je ustreglo. — Knjižnica se je pomnožila od zadnje seje za 98 knjig, zvezkov in časopisov, največ slovenskih, ruskih in čeških. — Umrlo je v zadnjem času 5 ustanovnikov. — Za lani je plačalo udnino 1747 letnikov, za letos doslej 359; od zadnje odborove seje je pristopilo iz nova 29 društvenikov, in sicer 1 kot ustanovnik (izmed letnikov) in 28 letnikov.

Nov dijaški list »Vesna« je začel izhajati v Celji pri D. Hribarji. »Vsebine je leposlovno-znanstvene, vendar pa ne izključuje dnevnih vprašanj, ako so tesno združena s kulturnim napredkom Slovanov«. — »Vesna« izhaja po jedenkrat na mesec na jedni pōli in stane za vse leto gld. 150. Uredništvo novemu listu je na Dunaji VIII., Wickenburggasse 12, naročnino pa vzprejema Dragotin Hribar v Celji. — Ta novi list naznanjamo, ker se nam je poslal na ogled; priporočati ga pa ne moremo. Kritika se je izrekla o njem jako neugodno in ga označila za nepotrebna. Književnim poskusom sploh ne kaže ustanavljati posebnega lista, nikar še takšnim, kakeršne podaja prva številka „Vesne“. Več govoriti se nam vidi nepotrebno, ker se list, takó pisan, itak ne more vzdržati.

»**Črna Gora**« se imenuje pripovedna pesem, katero je zložil prof. J. T. Turkuš v Gradci. Knjižica obseza 22 strani in je posvečena knezu in škofu dr. M. Napotniku. Dobiva se po 20 kr. izvod. Naslov: Prof. Turkuš, Graz, Lessingasse 22. — O priliki morda kaj več.

Slovenske šolske knjige. V spopolnitev naše beležke v poslednji številki bodi omenjeno, da je deželni zbor kranjski za izdajanje slovenskih šolskih knjig v letu 1892. zopet dovolil 2000 gld. iz deželnega zaklada. — O knjigi prof. Orožna prihodnjič.

»**Gorske cvetlice**«. Slovenski napevi za čvetero in petero mešanih glasov zložil Janez Laharnar. Takó je naslov zbirki, obsejajoči sedem mičnih, v preprosto národnem duhu zloženih pesmij. Pesemce kažejo skladateljevo nadarjenost za preproste, lahke melodije. Priporočali bi gospodu skladatelju, da to nadarjenost svojo še kolikor móči izobrazí s studijami dobrih skladeb slovenskih in drugih národov. Zaradi prijetne preprostosti, lahkote in časih srečno pogojene ljubkosti posamičnih pesemc priporočamo slovenskim mešanim zborom to skladateljevo četrto delo, katero je tudi sam založil. Srečno so v omenjenem zmislu pogojene pesmi »Pozdrav«, »Planinska roža« in »Potoki tecite«. Nekatere hibe, katere so še v delu, popravijo lahko izvajajoči dirigentje sami. Pesmi je dobiti pri skladatelji ali pri Blasnikovih naslednikih v Ljubljani. Cena jim je 50 kr.

Koncert »Glasbene Matice« v dvorani filharmoniškega društva dné 12. sušca je bil preimeniten dogodek ne samó za Ljubljano, ampak za vse Slovenstvo. Kar so obetali pevci lani, ko so osnovali novi pevski zbor v „Glasbeni Matici“, to so sijajno zvršili pri zadnjem velikem koncertu. Sedaj smelo trdimo, da smo se Slovenci tudi na tem polji popeli do umetniške višine, katere nam odslej nihče ne more utajiti. Blagodejno bode vplival ta pojav na vse Slovence, vzpodbujal jih in jim krepil prepričanje, da mali naš národ še ni izgubljen, ko ima v sebi toliko življenske móči! — Vzpored koncertu je bil bogat in sestavljen umetniški premišljeno, ker je zgolj zasluga mladega in nadarjenega pevovodje g. M. Hubada. — Prva in zajedno glavna točka je bil Dvořákov 149. psalm. Anton Dvořák, porojen dné 8. kimovca 1841. leta v Nelahozevsi pri Kralupu na Češkem, sedaj profesor na praškem konservatoriji, mora se poleg Smetane, Napravnik, Zdenka Fibicha, Bendla, Nesvatbe in drugih prištevati najplodovitejšim skladateljem češkim. Njegove genijalne skladbe niso samó znane v ožji domovini njegovi, ampak pridobile so si že splošno svetovno priznanje in se izvajajo po vseh večjih mestih evrop-

skih in ameriških. Nemci, sôsebno na Dunaji, prezirali so jih res nekaj časa, toda skoro je prevladalo tudi med njimi trezno in nepristransko mišljenje. Dvořáka znači neutrudna delavnost (sedaj šteje že opus 90.), prirojena izvirnost in mojsterska dovršenost v vsebini in obliki. Neusahni vir lepih melodij so mu češke národne pesmi, katere združuje z najnovodobnejšim, do cela dovršenim glasbovanjem.

Najnovejše velike skladba njegove so: op. 89. véliki requiem, op. 88. četrta simfonija in op. 84. velika opera „Jakobin“. Tudi psalm (op. 79.) pripada vrhuncu umetnikovega glasbovanja, zakaj pred njim so bile že zložene svetovno-znane skladbe, n. pr. 3 simfonije, 2 oratorija, 2 operi in veliko število orkestralnih in kamornih kompozicij. — Psalm je mogočen slavospev Stvarniku. Vzvišena pesniška snov in slavnostni glasbeni izraz z mogočno instrumentacijo takó silno pretresa poslušalca, da trepeče pred vsemogočnostjo Najvišjega; zajedno pa povzdiguje njegov duh do nevidnih višin božjih. Uvod mirno pričenjajo vijoline, njim se polagoma pridružujejo lesena in pihalna trobila, takó da napósled narase jakost in obsežnost glasov, ki so izvedeni na orgeljskem basu, obsezajočem osemnajst taktov, do velikanske, skoro nepregledne obilosti, kar slikovito znači, da se bode vršilo nekaj veličastnega. Sedaj pričenja pevski zbor: „Nova pesem Stvarnika poslavi!“ Prvi del je homofonski stavek, izvéden sedaj četveroglasno, sedaj zopet menjajoč ženski in moški zbor. To izvajanje in slavnostni zlog v obče se dasta primerjati le najboljšim slavospevom v Händlovih oratorijih. Zanimljivo je pri Dvořáku sploh, kakó razvaja harmonijo od dominante preko oddaljenih tonovih načinov na toniko. Tudi v psalmu napravlja razvajanje od c-dura preko b-dura na a-dur velikanski vtisek. To višje in višje popenjanje nam lepó izraža brezmejno mogočnôst božjo. Značilno svojstvo čeških národnih pesmij so pogoste sinkope. Tudi v psalmu so uporabljene in ker nastopajo v mnogoglasnih akordih, zató je njih učinek zlasti za slovensko uho domačeprijeten. V srednjem stavku prvega dela so glasovi v prosti ožini na 16 taktov obsežnem orgeljskem basu figurovano izvédeni in prehajajo preko oddaljenih harmonij jednoglasno od dominante na toniko. Starega pravila o glasbeni trozložnosti se Dvořák izogiblje; ponavljanje prvega dela zaznamenuje le kratko v štirih taktih, končuje petje jednoglasno in prepušča ponovitev orkestru. Sklepaje prvi del razširja Dvořák jednoglasni stavek v sedmeroglasen vokalen stavek in se kaže tu mojstra tudi moderne kromatike. Sôsebno ta odstavek nas je kár presenetil. Po mirni orkestralni medigri se pričenja drugi del skladbe z milobno recitacijo, altovo in basovo. Za njo se popne skladba, dramatiškemu tekstu primerno, do slovesne in zeló umetnostne polifonije. Najbolj dramatiški je ta del pri besedah: „A meč vihté . . . da bi kaznovali zlob nešteto, národom prinesli ž njim osveto“. Psalm se končuje z jednoglasnim koralnim petjem najprej basovim, nató tenorovim in altovim, za katerim prihaja homofonsko ponavljanje prvega dela. —

Za psalmom smo slišali vokalno točko, nov moški zbor *Nedvědov* „Ne zabi me!“ katerega je lani izdala „Glasbena Matica“ v zvezku, obsezajočem osem novih Nedvědovih moških zborov. Preprosti in oskromni skladbici je bilo težavno stališče za mogočnim, razsežno osnovanim psalmom. Dasi ni preduhovita, vender nas je prijetno genila nje nežnost, mirno vezana melodija in zelo umetna razdeljena dinamika. Treba jo je le čustveno peti, in ljubka pesemca se omili vsakemu razumnemu poslušalcu, kateri ceni tudi preprosto lepoto. V svoji obliki se odlikuje po zeló pravilnih stavkih in perijodah.

Dvořákoví „Moravski dvospevi za ženske glasove“ (op. 32.) se prištevajo najobjubljenjšim in preprostemu ljudstvu najbolj znanim skladbam. Dražestni so ti dvospevi takó, da ni kmalu dobiti lepših biserov na vsem muzikalnem polji. Vsem je snov najnežnejša ljubezen, katera se nam često kaže v ljubko najivni obliki. Take vrste sta zlasti dvospeva „Prsten“ in „A já ti uplynu“, katera sta se pela kot 4. točka.

Njiju kratka vsebina je: a) Godba igra, nevesta se odpravlja na ljubimca dom. Sedaj se spomni, da je pozabila „zlati prstan svoj“. b) Ljubica hoče pobegniti, ljubimec je ne dá iz rok. Ako bi se izpremenila ona v ribo, vzela bi on trnek; ako se izpremeni v golobico, vzame si on črnega gavrana i. t. d. Napósled hoče biti ona zvezda, on pa vé za ljudi učene, ki mu pokažejo zvezdo, in vzklikne: „Jaz te ne dam iz rok!“ Do cela izvirne melodije tekó gladko, nikjer zastajaje; harmonije se vrsté popolnoma prirodno; oba glasova se družita iz lahka, dasi sta samostojno razvedena. Nežno kakor vse je tudi spremljevanje.

Druga vokalna točka je bil nov slovenski mešan zbor *Foersterjev*, zložen na krasne besede Pagliaruzzijeve balade „Ljubica“. Po splošni sodbi glasbenikov in nevesčakov je ta skladba poleg Nedvčdove skladbe „Nazaj v planinski raj“ najboljši slovenski mešani zbor. Odlikuje se po mojsterski koncepciji in izredni izvornosti. Plemenita pesniška in muzikalna ideja je izražena deloma dramatiški presunljivo, deloma se vpodablja v resno-mirnem episkem pripovedovanji. Raznovrstna dikcija, mnogi izpremeni taktovih načinov in duhu balade povsem primerno gibanje harmonij po sorodnih tonovih načinih, to vse se druží, da je pesem zanimljiva in izrazna, in ker je skladatelj navzlic posamezni raznovrstnosti ohranil v celoti jednotno obliko, zató je učinek tudi v absolutno muzikalnem oziru čist in globok. Takoj začetek pesmi, strog četveroglasen stavek v g-mollu, odlikuje se po a capella-obliki in po zanimljivem postopanju glasov v strogi, koralu podobni harmonizaciji, in lepó izraža resno situvacijo: „Ležal na mrtvaškem odru . . . mlad je mož“. Sedaj se mirno pripoveduje: „Mrtveca od jutra v večer hodijo ljudje kropit . . . samo nekdo ni prišel zanj molit“. — „Vsi so prišli, samo ljube, ljube k njemu ni biló“ pojó ženski glasovi dvoglasno in troglasno na basovem tonu moških glasov sorodne g-durove tonike in donimante. Po moškem petji: „Pa pred kočico dekleta drobne stikajo glavé in skrivnostno šepetajo“ povzemó troglasni ženski glasovi v živogibčnem tempu opravljivo: „Saj sem rekla, saj sem rekla, da je čisto brez srcá“. Zlasti ta stavek je skladatelj pogodil kaj ljubko. Tudi starke v sobi se hudujejo: „Glejte, ona ni prišla, za njega nič ne mara, brez vesti je, brez srcá, tak je zdaj ta mladi rod“. Toda prehitro so sodile. „Drugo jutro zvon se tožno je glasil — ona je preminula, počilo ji je srcé“. Skupni zbor zopet povzame resni zlog začetka balade in izvêde konec z genljivim, srce pretrešujočim izrazom v fortissimu, kateri tožno pojema in napósled pianissimo mine liki zadnjemu utripu ginečega srca. — Skladatelj je zložil pesem kot op. 44. za namerjano mariborsko slavnost „Slovenskega pevskega društva“ leta 1891. Slovenci moramo biti g. Foersterju hvaležni, da je obogatil glasbeno našo literaturo s takó krasnim in duhovitim umotvorom!

Zadnja točka je bila „Cerkveni zbor“ iz *Pietro Mascagnijeve* opere „Cavalleria rusticana“ (mi bi rekli „Selska čast“). Dve leti še nista minili, odkar se je prvič predstavljala ta opera, in že je razširjena po vsi Evropi in Ameriki. Da je osemindvajsetletni skladatelj v toli kratkem času takó zaslu s prvim svojim opernim delom, to je pravi unikum v glasbeni zgodovini, zakaj vsi slavni skladatelji n. pr. Bach, Händl, Gluck, Mozart, Beethoven, morali so si šele po dolgoletnem trudu in naporu priboriti priznanje. Vzrok temu je nedvojbeno genijalnost skladateljéva, njega ne toliko izvirna, nego ognjevitá dramatiška glasba in mojsterski libreto, kateremu ni lahko najti jednakega. V koncertu se je izvajal odlomek iz te opere, dvojen mešan zbor s spremljevanjem orkestra. Umesten je tudi za koncertno dvorano, ker je samostojno-celoten v obliki in ga poslušalci umejo, dasi je iztrgan iz opernega dejanja. Situacija je taka: V sicilijanski vasi je na Véliko nedeljo ljudstvo zbrano v cerkvi in na trgu pred cerkvijo. Po službi božji pojó verniki klečé slavospev vstalemu Gospodu in sicer v cerkvi „Regina coeli laetare“, pred cerkvijo

pa „Njemu slava, ki vstal je od smrti“. Šesteroglasni latinski zbor, ki se je pri koncertu pel v stranski sobi, ponavlja glavne motive iz znanega opernega intermezza, zanimljivega i v harmoniškem i v melodiškem oziru. Za tem prihaja zbor pred cerkvijo; v začetku ga spremljajo večinoma trobila in leseni instrumenti. Za kratkim sopransolom Santuzze (gdč. *Daneševa*), vaškega dekleta, ki zaradi prestopka po tamošnji šegi ne sme v cerkev, nastopa polagoma ves zbor, med slavnostnim petjem pa se zajedno čujejo iz cerkve (v koncertu iz stranske sobe) orglje in aleluja. Ta mogočni prizor in novodobne dramatiški izvedena polifonija nas prepričuje, da skladatelj ni zaslužil brez vzrokov. Dasi ni klasiški duhovit, vendar je njega skladba vseskozi melodiška, nikjer dolgočasna, v instrumentaciji pa zelo izrazna. Na poslušalce je napravila vidno globok vtisek.

Pri koncertu so sodelovali operni pevec g. *J. K. Trtnik*, koncertni mojster g. *Hanus Baudis*, pianist in učitelj „Gl. Mat.“ g. *K. Hoffmeister* in vojaški orkester. G. Hofmeister je spremljal nekaj točk na klavirju s finim čustvom, dobro tehniko in razumnim predavanjem. Vojaški orkester pa se nam je zdel preglasen in časih premalo občuten. G. *Trtnik* je pel dve veliki in težki ariji, tekmospev *Walterjev* iz opere „Mojsterski pevci norimberški“ in *Hilono*vo arijo iz opere „Oberon“ ter izzval uprav frenetiško pohvalo, da je moral dodati še tri pesmi, med njimi *Vilharjevo* „Nezakonska mati“ in *Zajčevo* „Domovini in ljubavi“. G. *Trtnik* je junaški tenor, a pokazal se je tudi mojstra v kantileni, kar se družijo malokdaj. Prijetni glas mu je krepak in obsežen, prehajanje iz prsnih registrov v glavne gladko, intonacija čista, predavanje razumno, izgovor jasen celo v koloraturi. Videlo se je, koliko pridobi prirodna nadarjenost v pravi šoli. Učil je g. *Trtnika* v Pragi prof. *Lev* in na Dunaji mojster *Mancio*. — G. *Baudis* je igral na goslih jedno *Svend-senovo* romanco in jedno *Zarzyckijevo* mazurko. Prva je zanimljiva skladba, katero radi igrajo goslarski virtuvozi, mazurka pa ni preduhovita, dasi je posvečena mojstru *Pablu Sarasateju*. Ritmika je res živa, vendar pogrešamo pravega melodiškega toka. Ugodno je razveden samó srednji stavek. G. *Baudis* je igral navzlic ranjeni roki čisto, razumno in lepo frazovano. Dodati je moral še „Španske plese“.

O pevskem zboru nismo še govorili ničesar. Štel je nad 70 pevk in pevcev, cerkveni zbor pa je pelo poleg teh 60 učencev in učenk „Glasbene Matice“. V vsakem pogledu izvrsten in dovršen res še ni zbor, ali poznalo se mu je, da se je marljivo učil in se v kratkem času mnogo naučil. Gospodu kapelniku *Hubadu* gré popolno priznanje in neomejena hvala. Njega oduševljenost za glasbo in globoka razumnost ideje in tehnike se je očitno zaznavala na zborovem petji. Smelo trdimo, da se z g. *Hubadom* pričinja nova lepa dōba na glasbenem polji slovenskem.

—p—

Iz muzejskega društva. Na obilo obiskanem zboru dné 16. sušca je predaval gosp. prof. *Anton Kaspret* o *Rankeji* in *J. Kopitarji*. *Ranke* se je seznanil s *Kopitarjem*, ko je prišel dné 24. kimovca leta 1827. na Dunaj nabirat zgodovinskega gradiva. Tedanji vsemočni minister, knez *Metternich*, dovolil mu je rabiti dvorni arhiv in arhivni oddelek dvorne knjižnice. Tukaj se je *Ranke* sprijaznil z našim rojakom. Opóldne sta navadno obedovala pri »belem volku«, kamor so tudi zahajali *Hormayr* in drugi učenjaki. *Kopitar* je takrat spoprijateljil *Ranketa* s slavnim srbskim pisateljem, *Vukom Štefanovičem*. Plod tega prijateljstva je bila zgodovina srbskega národa. *Vuk* mu je predložil zgodovinsko svojo zbirko, *Ranke* jo je od besede do besede preudaril in presodil; pri vsakem dogodku je moral *Vuk* imenovati priče, s katerimi je govoril, ali od katerih je dobil ustna ali pismena poročila. V vseh drugih rečéh, tičočih se národnosti, prava in državnih naredeb, učil je *Kopitar* *Rankeja*. Te in druge zanimljive stvari iz duševnega občevanja obeh učenjakov je predavatelj zajel iz zbirke *Rankejevih* listov, katero je nedavno izdal *Rankejev* učenec, *Alfred Dove*.